

کتاب‌شناسی ماه مبارک رمضان

سیدعلی اصغر احمدی*

اشاره

از جمله ابزارهای مهم تبلیغ، شناخت منابع لازم برای پژوهش در موضوعات مورد نیاز می‌باشد. با توجه به اینکه در باره ماه مبارک رمضان و موضوع‌های مربوط به آن، آثار متعددی منتشر شده است، برخی از این منابع شناسایی شده و جهت استفاده مبلغان ارجمند معرفی می‌گردد:

۱. المراقبات

نویسنده: میرزا جواد ملکی تبریزی، مترجم: ابراهیم محدث بند ریگی.
قم: اخلاق، ۱۳۷۸، ۵۵۲ صفحه.

کتاب مذکور، به بحث درباره بیان فلسفه، آداب و اعمال روزهای هر ماه قمری پرداخته و در فصل دهم تا سیزدهم در مورد ماه رمضان، شب و روز به تفصیل سخن گفته است. فواید گرسنگی، درجات روزه، اقسام روزه‌داران، انواع نیت در سحر و افطار و آداب آن، فضیلت ماه رمضان، دعا و آداب آن، شب‌های قدر، وداع با ماه رمضان و آداب شب و روز عید فطر، از دیگر مباحث ارائه‌شده در این اثر است.

۲. ماه خدا: پژوهشی جامع درباره ماه مبارک رمضان از نگاه قرآن و حدیث

نویسنده: محمد محمدی ری شهری.

به کوشش: رسول افقی، مترجم: جواد محدثی، ویراستار: محمدهادی خالقی.
قم: دارالحدیث، دو جلد، جلد اول و دوم، ۱۳۸۴، ۵۶۰ + ۵۳۶ صفحه.

پژوهشی جامع در اذکار، آداب و دعا‌های ماه مبارک رمضان است که با استفاده از آیات قرآن، روایات فریقین و کتاب‌های دعا به بررسی این موضوع پرداخته است. این اثر، در پنج

* پژوهشگر حوزه علمیه.

بخش سامان یافته و هر بخش شامل فصل‌هایی است. بخش اول، مشتمل بر فضایل این ماه و عظمت و برکات و دیگر ویژگی‌های آن است. بخش دوم و سوم، به اهمیت روزه و آداب روزه‌داران و پرهیز از محرّمات روزه، و بخش بعد به ذکر اهمیت شب‌های قدر و اعمال و اذکار آن اختصاص یافته است. آداب و ادعای این ماه با عظمت و ورود به ماه شوال و عید فطر و اعمال آن، پایان‌بخش کتاب است.

تذکر: این کتاب، به زبان عربی با عنوان *مراقبات شهر رمضان* به اهتمام جواد علی کسار ترجمه شده و توسط مؤسسه دارالحدیث منتشر گردیده است.

۳. برنامه ارتباط با خدا در ماه مبارک رمضان

نویسنده: محمد محسن فیض کاشانی.

تهران: انتشارات محمدی، بی‌تاریخ، ۲۴۴ صفحه.

کتاب یاد شده ابتدا به احکام روزه می‌پردازد و با اشاره به شروط، واجبات، مکروهات و اسرار روزه و همچنین شروط باطنی آن، به مباحثی چون ادعیه ماه مبارک رمضان، شامل: دعای بعد از نماز، دعای شب‌های ماه مبارک رمضان، دعای افتتاح از ولی عصر، دعا‌های منسوب به امام محمد باقر علیه السلام، دعای شب قدر، دعا‌های شب‌های احیا و نماز عید فطر پرداخته است.

۴. سخنی درباره روزه

نویسنده: سید هاشم رسولی محلاتی.

تهران: شورای سیاستگذاری ائمه جمعه، ۱۳۷۵، ۹۵ صفحه.

این کتاب در طی سه بخش، فضیلت و ثواب روزه، فضیلت ماه مبارک رمضان و برخی احکام و مسائل مورد ابتلای روزه‌داران را بیان کرده و شرحی اخلاقی و عرفانی بر دعا‌های روزه‌های ماه مبارک رمضان است. در این اثر، به بحث درباره محتوای عرفانی ادعیه ماه رمضان، مانند: توحید و خداشناسی، رابطه توحید با ولایت اهل بیت علیهم السلام، نشانه‌های موحدان، اسما و صفات الهی و کسب مقامات سیروسلوک پرداخته شده است.

پیوست‌های تبلیغی: کتاب‌شناسی ماه مبارک رمضان ■ ۴۵۷

حضور قلب در نماز، موانع استجاب دعا، مراتب رشد و کمال انسانی، توبه و استغفار، ظهور صفات خدا در برخی انسان‌ها، معارف توحیدی، ویژگی‌های روز قیامت، مهم‌ترین اعمال در ماه مبارک رمضان، فضل و رحمت خداوند در این ماه، جبر و اختیار، معنای عبادت و حقیقت عبودیت، آثار منفی گناه در دنیا و آخرت، محاسبه نفس در ماه رمضان و برخی دیگر از مسائل اخلاقی، از مهم‌ترین مندرجات مطرح‌شده در این نوشتار است.

۵. رمضان در تاریخ (حوادث تاریخی)

نویسنده: لطف‌الله صافی گلپایگانی.

قم: دفتر آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی، ۱۳۹۲، ۲۶۱ صفحه.

مروری بر حوادث تاریخی واقع‌شده در ماه مبارک رمضان است. در این اثر، با رویکردی تاریخی، برخی وقایع تاریخ اسلام که در ماه مبارک رمضان اتفاق افتاده، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نگارنده به شرح و بررسی اجمالی وقایعی چون: بیعت مردم با ولایتعهدی امام رضا علیه السلام و حکمت‌های آن، وفات ابوطالب و بیان فضایل ایشان، وفات خدیجه کبری علیها السلام همسر گرامی رسول خدا صلی الله علیه و آله و بیان گوشه‌هایی از شخصیت ایشان، ایجاد عقد اخوت میان مسلمانان توسط پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، ولادت امام حسن مجتبی علیه السلام و بررسی زوایای مختلف صلح آن امام با معاویه، ولادت امام جواد علیه السلام و بیان فضایل ایشان، وقوع جنگ بدر و درس‌های تاریخی مربوط به آن، فتح مکه و حوادث دیگر مرتبط با آن، شهادت امام علی علیه السلام و بیان گوشه‌هایی از سیره حکومتی ایشان و نیز نقد عملکرد خلفا پرداخته است.

۶. عالی‌ترین مکتب تربیت و اخلاق یا ماه مبارک رمضان

نویسنده: لطف‌الله صافی گلپایگانی.

قم: دفتر آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی، ۱۳۹۲، ۲۸۷ صفحه.

بیان برخی از تعالیم اخلاقی دین اسلام متناسب با ماه مبارک رمضان است. در ابتدای این اثر، به تفسیر اجمالی خطبه پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله در پایان ماه شعبان در بیان فضایل و برکات ماه مبارک رمضان پرداخته شده و فضیلت روزه‌گرفتن و انس با قرآن کریم در این ماه بیان شده است. نویسنده قرآن را کتاب زندگی، اخلاق، عقاید و مسائل اجتماعی دین اسلام معرفی کرده و برنامه‌های اخلاقی دین اسلام برای ماه مبارک رمضان را که جنبه تربیتی و

خودسازی دارد، معرفی نموده است. وی در ادامه، به برنامه‌های عبادی این ماه اشاره و داستان‌هایی اخلاقی در این زمینه نقل کرده است.

۷. انوار الملکوت: نور ملکوت روزه، نماز، مسجد، قرآن، دعا (خلاصه مواعظ ماه مبارک رمضان)

نویسنده: سید محمدحسین حسینی طهرانی.

تهران: مؤسسه ترجمه و نشر دوره علوم و معارف اسلامی، ۱۴۲۹ق، ۴۰۱ صفحه.

خلاصه‌ای از مواعظ و گفتارهای اخلاقی مؤلف است که در رمضان ۱۳۹۰ هجری قمری بیان گردیده است. این مواعظ که توسط خود ایشان خلاصه شده، شامل طیف گسترده‌ای از موضوعات اسلامی با رویکردی عرفانی و معنوی درباره عقاید شیعه، احکام روزه، نماز، شرح اوصاف و حقایق قرآن می‌باشد.

۸. عرفان ماه رمضان

نویسنده: محمدحسن احمدی فقیه یزدی .

قم: آیات بینات، ۱۳۸۹، ۴۰۰ صفحه.

بررسی ابعاد معنوی و عرفانی ماه مبارک رمضان و فضیلت این ماه و اعمال مربوط به آن است. در این راستا، از منظری قرآنی و روایی، به بیان آثار انسان‌ساز ماه مبارک رمضان پرداخته شده و آثار معنوی روزه، عبادت، انفاق، اعمال سحر و دعا در این ماه، بیان گردیده است. نویسنده، تجلی عرفان در ماه مبارک رمضان را، در نوافل و اعمال مخصوص این ماه دانسته و چگونگی به‌جای آوردن نوافل، ادعیه و اعمال دهه آخر ماه مبارک رمضان را بررسی کرده است.

۹. اوضح البیان: در شرح دعا‌های ماه رمضان

نویسنده: محمد حسن پور.

تهران: اسوه، ۱۳۹۲، ۴۵۶ صفحه.

شرح دعا‌های سی روز ماه مبارک رمضان و مضامین اخلاقی، تربیتی و معنوی مندرج در این ادعیه است. در این شرح، مسائلی از قبیل: شرایط قبولی نماز و عبادت، آثار نماز و عبادت در دنیا و آخرت، محاسبه نفس و تهذیب آن، دین و لزوم تسلیم محض در برابر دستورات دینی، راهکارهای تقرب به درگاه الهی، عوامل نابودشدن ثواب اعمال، آثار دعا و

پیوست‌های تبلیغی: کتاب‌شناسی ماه مبارک رمضان ■ ۴۵۹

آداب آن، ثواب تلاوت قرآن، امامت و ولایت اهل بیت علیهم‌السلام و لزوم محبت و اطاعت ایشان، معیارهای دوستی و دشمنی، فضایل قرآن کریم، مظاهر رحمت و مغفرت الهی برای بشر در ماه مبارک رمضان، اهمیت خشنود کردن والدین و برخی دیگر از مسائل اخلاقی، بحث شده است.

۱۰. ضیافت آسمانی: بررسی ابعاد تربیتی و عرفانی ماه مبارک رمضان

نویسنده: علی‌رضا نریمانی.

قم: ابتکار دانش، ۱۳۸۹، ۱۹۲ صفحه.

در باره شناخت اهمیت و منزلت ماه رمضان و آثار و نتایج عبادی و تربیتی این ماه است. نویسنده، نخست واژه رمضان را از لحاظ لغوی، قرآنی و حدیثی بررسی کرده، سپس احکام عبادی و شرعی ماه رمضان را برشمرد، مبطلات روزه، مراتب روزه و شرایط آن، اقسام روزه، کفاره روزه، روزه مسافر و زکات فطره را شرح داده است. در ادامه راجع به آثار و فواید تربیتی و عرفانی این ماه، به تفصیل سخن گفته که تقوا و پرهیزکاری، صبر، مهمان‌نوازی، استغفار و توبه، بهداشت جسم و روح، اکرام نیازمندان و تعدیل غرایز، از مهم‌ترین دستاوردهای آن به شمار می‌رود. در پایان، به وجوه و جنبه‌های اجتماعی و عبادی ماه رمضان اشاره می‌کند.

۱۱. فضایل شهر رمضان: دستورالعملی جامع برای سالکین

نویسنده: علی مقصودی.

قم: میثم تمار، ۱۳۸۸، ۳۱۲ صفحه.

تحقیقی روایی در مورد آداب ماه رمضان و اعمال و فضایل این ماه است. در این اثر، به فضیلت دعا، تسبیح و عبادت در ماه رمضان از منظر روایی اشاره شده، روایاتی درباره: استغفار و فضیلت آن، صله رحم، قرائت قرآن، تدبر در قرآن، گریه کردن از خوف خدا، فضایل امام علی علیه‌السلام، پرداختن به نوافل و مستحبات، ذکر صلوات، توصیف قرآن و صدقه دادن و فضیلت این اعمال در ماه مبارک رمضان، ارائه شده است.

۱۲. راهنمای سلامت در ماه مبارک رمضان

نویسنده: علی یزدی‌نژاد و سید رمضان محسن‌پور، مقدمه علی‌اکبر ولایتی

تهران: میر ماه، ۴۸ صفحه.

روزه‌داری، بدون رعایت اصول صحیح تغذیه، نه تنها ضامن سلامت انسان نیست، بلکه می‌تواند سلامت وی را به خطر بیندازد. غذای مصرفی در ماه رمضان، باید ساده باشد و نباید خیلی با غذای روزمره روزه‌دار تفاوت کند. همچنین روزه‌دار باید در این ماه همانند سایر ماه‌ها، سه وعده غذایی داشته باشد: افطار، شام و سحری. نگارندگان در کتابچه، اصول روزه‌داری را در شرایط مختلف و برای افراد گوناگون بیان کرده‌اند. از جمله موضوع‌های مطرح‌شده می‌توان به مواردی مانند: تغییرات طبیعی بدن در زمان روزه‌داری، اصول تغذیه صحیح در زمان روزه‌داری، چگونگی افطار کردن صحیح، اهمیت شام‌خوردن هنگام روزه‌داری، روزه‌داری کودکان و دانش‌آموزان، موانع روزه‌داری زنان باردار، روزه‌داری ورزشکاران، عوارض بالقوه روزه‌داری غیرصحیح و روش‌های درمان آن، روزه‌داری بیماران کلیوی و ریوی اشاره کرد.

۱۳. روزه، روش نوین برای درمان بیماری‌ها (جلد دوم)

نویسنده: محمدجعفر امامی.

قم: انتشارات قدس، ۱۳۷۰، ۴۷۹ صفحه.

شیوه درمانی برخی از امراض، تحت عنوان «روزه طبی» است. نویسنده با ابداع روش خاص طبی، در صدد اثبات این موضوع است که می‌توان بسیاری از بیماری‌ها را با این اسلوب درمان نمود و تأکید دارد که پزشکان و مسئولان وزارت بهداشتی، روی مطالب ایشان مطالعه جدی‌تری نمایند و طرحی برای مداوای بیماران صعب‌العلاج بریزند. او ابتدا شرح روزه و امساک خویش را با جزئیات کامل که طی ۲۲ روز انجام می‌پذیرد، بیان کرده و نتایج آزمایش‌های روزانه آن را تحریر نموده است، سپس شرح حال پانزده تن از کسانی را که از این سبک پیروی کرده و نتایج مثبتی به دست آورده‌اند، به طور مفصل و با جزئیات می‌نویسد.

۱۴. اهمیت روزه از نظر علم روز

نویسنده: دکتر احمد صبور اردوبادی.

تهران: انتشارات هدی، ۱۳۶۶، ۲۶۴ صفحه.

این کتاب بر این نکته تأکید دارد که روزه و روزه‌داری برخلاف آنچه بسیاری آن را یک عبادت صوری و یک رژیم ساده و عادی معرفی می‌کنند، برنامه‌ای کاملاً منظم و اصولی است که از جهات مختلف برای تأمین سلامتی بشر مفید و ضروری می‌باشد. در حقیقت، برنامه روزه‌داری عبارت است از اجرای یک برنامه بهداشتی کامل از نظر روانی و جسمی که از جهات مختلف قابل توجه است. در این میان، موارد چندی از قبیل: هضم چربی‌های اعضای اصلی بدن و انتخاب رژیم لاغری برای مبارزه علیه چاقی، دفع سموم فلزی وارده از جو، برقراری مجدد اعتدال بیولوژیکی و شیمیایی بدن، درمان فلج‌های عصبی مقدماتی و تحریک اعصاب تخدیرشده با سموم داخلی و کیفیت تعدیل میل جنسی، از اهمیت خاصی برخوردارند.

۱۵. سلسله سخنرانی‌های استاد رفیعی: عظمت ماه مبارک رمضان، قرآن و درمان بیماری‌های روحی و روانی

تدوین: سید علی اکبر حسینی نیشابوری.

قم: دار المبلغین، ۱۳۹۳، ۳۴۴ صفحه.

مجموعه مباحثی در مورد عظمت ماه مبارک رمضان و استفاده‌های معنوی از این ماه است. در ابتدای این نوشتار، به بحث در مورد نقش ماه رمضان و روزه در خودسازی و درمان بیماری‌های روحی پرداخته شده، لزوم استفاده از قرآن برای شفای قلوب در این ماه و نیز سیره اهل بیت علیهم‌السلام در خصوص استفاده بهینه از ماه رمضان بیان شده است. جذبه‌های معنوی قرآن و نقش آن در رفع افسردگی و اضطراب و تأثیر آنس با قرآن بر آرامش و آسایش و امیدواری به پروردگار و رحمت او و بیان برخی مسائل اخلاقی و اعتقادی مانند: مقدر بودن رزق و روزی، عوامل کم یا زیاد شدن رزق و روزی، آثار منفی شهوت‌رانی، رواج برخی خرافات در مسائل دینی، آفات عجله و شتاب در امور مختلف زندگی، اهمیت نظم و انضباط از منظر دین و بررسی آموزه‌های اعتقادی و تفسیری خطبه فدکیه، از مهم‌ترین سرفصل‌های این کتاب است.

۱۶. صفای رمضان با نگاهی بر نهج‌البلاغه: دیدگاه‌های استاد غلامحسین ابراهیمی دینانی

تدوین: اسماعیل منصوری لاریجانی، به اهتمام: ابوالفضل تاجیک.
تهران: صدای و سیمای جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۳، ۱۳۰ صفحه.
در این کتاب، دیدگاه‌های «استاد غلامحسین ابراهیمی دینانی» درباره رابطه علم و عبادت، قدر «شب» و شب قدر و ارتباط آن با روابط اجتماعی و حق‌الناس، چیستی زمان و مکان، وابستگی و وارستگی و راه رسیدن به معرفت بیان شده است. از ویژگی‌های بارز این مجموعه، بیان مطالب عمیق حکمت‌آمیز و عرفانی در قالب الفاظ و اصطلاحات روشن برای فهم دقیق مطلب است.

۱۷. نقش روزه در درمان بیماری‌ها

نویسنده: دکتر اتوبو خنجر، مترجم: علی اکبر مهدی‌پور.
تهران: انتشارات کعبه، ۱۴۰۴ق، ۱۱۲ صفحه.
کتاب فوق که به هشت زبان دنیا ترجمه شده، بر اساس تجربه‌های نیم‌قرن پژوهش در «درمان به وسیله روزه» انتشار یافته و از روزه به عنوان اسرار اعجاز‌آمیز در درمان بیماری‌ها نام برده شده است. نویسنده اذعان می‌دارد که طی ۴۵ سال در کلینیک خصوصی خویش، متجاوز از پنجاه هزار روزه‌درمانی را نظارت کرده است. وی معتقد است هنگام روزه، بدن بیمار، پست‌ترین مواد را از سراسر بدن جمع‌آوری کرده و می‌سوزاند و نیروهای نوسازی بدن، تصفیه و ترمیم بافت‌ها را شروع می‌کنند.

۱۸. نیایش در رمضان

نویسنده: علی حجتی کرمانی.
تهران: کتاب آوند دانش، ۱۳۸۷، ۳۸۸ صفحه.
شرح و تفسیر دعاهای ویژه روزهای ماه رمضان است. انگیزه نویسنده، آشنایی مخاطبان و درک هرچه بیشتر مفاهیم بلند نیایش اسلامی است. روش تحقیق، توصیفی موردی است. مطالب به شیوه اخلاقی و حدیثی بیان شده است. کتاب، حاوی سی دعای روزهای ماه

پیوست‌های تبلیغی: کتاب‌شناسی ماه مبارک رمضان ■ ۴۶۳

رمضان است. نویسنده نخست متن دعا و ترجمه فارسی آن را آورده و سپس لغات را توضیح داده و به طور فشرده، هر دعا را شرح کرده است.

۱۹. ماه رمضان، اوج عروج انسان

نویسنده: محمدجواد حجتی کرمانی.

تهران: اطلاعات، چاپ اول، ۱۳۹۱، ۲۱۰۰ نسخه، ۴۰۷ صفحه.

این کتاب، مجموعه مقالات نویسنده است که هر کدام بیانگر یکی از ابعاد اخلاقی و تربیتی و عرفانی ماه مبارک رمضان می‌باشد. در همین راستا، نگارنده بر دعا و قرائت قرآن و اهتمام به عبادات، به‌ویژه در شب‌های قدر، تأکید نموده، ابعاد سازنده دعا و مناجات و عبودیت در ماه رمضان را از منظری قرآنی و روایی بحث و بررسی نموده، همچنین به آثار سازنده معنوی روزه از زبان معصومان علیهم‌السلام اشاره کرده است.

۲۰. انوار هدایت: شرح دعای رجبیه، مناجات شعبانیه، دعای سحر و دعا‌های روزهای ماه مبارک رمضان

نویسنده: حسن علی نجابت شیرازی.

تهیه و تنظیم: حوزه علمیه شهید محمدحسین نجابت.

قم: فلاح، ۱۳۹۲، ۲۳۲ صفحه.

این نوشتار، تفسیر اجمالی برخی ادعیه مربوط به ماه‌های رجب، شعبان و رمضان و بیان ابعاد اخلاقی و عرفانی این ادعیه است. نویسنده به شرح بعضی اصلاحات و مفاهیم عرفانی موجود در دعاها پرداخته، ارتباط بین توحید و معارف توحیدی را با مسائل مربوط به امامت بیان نموده است.

۲۱. ماه‌های خودسازی: رجب، شعبان و رمضان

نویسنده: علی بن حسین ابن بابویه، مترجم: حسن نجف‌لو.

قم: مهر امیرالمؤمنین علیه‌السلام، ۱۳۸۷، ۱۲۷ صفحه.

در بررسی امتیازها و فضایل ماه‌های رجب، شعبان و رمضان و اعمال این سه ماه است. مجموعه اعمال مستحب در ماه‌های رجب، شعبان و رمضان که ثواب‌های فراوانی برای آنها

در روایات آمده، بیان شده است. نگارنده، روزه گرفتن، حج به‌جا آوردن، عبادت، استغفار، نماز خواندن، قربانی کردن، قرائت قرآن، شب‌زنده‌داری و تهجد، صدقه‌دادن و ذکر را از جمله مهم‌ترین اعمال این سه ماه دانسته، ثواب‌ها و آثار عبادات و طاعات در این ماه‌ها را با نقل روایاتی از معصومان علیهم‌السلام بیان کرده است.

۲۲. آداب روزه‌داری و احوال روزه‌داران: از بیانات حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای (مدّ ظلّه العالی)

به کوشش: علی‌رضا مختارپور قهرودی.

تهران: انقلاب اسلامی، وابسته به مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۹۱، ۴۲۶ صفحه.

اثر حاضر، دربردارنده گزیده‌ای از تحلیل‌ها، نصایح و مواعظی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی، آیت‌الله خامنه‌ای است که در ماه‌های رمضان در طول بیست و دو سال گذشته ایراد کرده‌اند. موضوع این سخنان، مباحثی همچون: ماه مبارک رمضان، معارف دینی مربوط به روزه‌داری، آداب دعا و تکالیف مؤمنان از نظر فردی، اجتماعی و سیاسی در این ماه مبارک است. مهم‌ترین محورهای این مباحث، عبارت‌اند از: توصیه بر قرائت، فهم و انس با قرآن، تبیین جامع مفاهیمی چون: تقوا، دعا، مناجات و استغفار، تحلیل زندگی و شخصیت امام علی علیه‌السلام. موضوعات اصلی این مباحث، در نوزده فصل تنظیم شده است که بخش پایانی، به ذکر نمونه‌هایی از دعاهای معظم‌له در ماه مبارک رمضان اختصاص دارد.

۲۳. سری از عشق: شرح دعاهای روزهای ماه مبارک رمضان

نویسنده: محمدعلی نجفی یزدی.

تهران: شمس‌الشموس، ۱۳۹۰، ۶۵۰ صفحه.

شرحی اخلاقی و عرفانی بر دعاهای روزهای ماه مبارک رمضان است. در این کتاب، به بحث در مورد محتوای عرفانی ادعیه ماه رمضان مانند: توحید و خداشناسی، رابطه توحید با ولایت اهل بیت علیهم‌السلام، نشانه‌های موحدان، اسما و صفات الهی و کسب مقامات سلوکی پرداخته شده است.

۲۴. روزه، درمان بیماری‌های روح و جسم

نویسنده: حسین موسوی‌راد لاهیجی

قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۹۱، ۲۷۸ صفحه.

نگارنده، پس از بررسی جنبه‌های گوناگون ماه مبارک رمضان در تاریخ مسلمانان، فضایل روزه را برمی‌شمارد. سپس این مقولات را مطرح می‌سازد: بیان آداب و شرایط روزه‌دار، حکمت مشروعیت روزه، نقش روزه در اخلاق، صبر و مقاومت، روزه از نظر قرآن و دانشمندان شرق و غرب و مباحثی از این قبیل. بخش‌های پایانی اثر، به احکامی نظیر: مستحبات و مکروهات روزه، زکات فطر، عید فطر و روزه‌های مستحبی اختصاص یافته است.

۲۵. هدیه رمضان

نویسنده: سید صالح رکنی

تهران: مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۵، ۴۵ صفحه.

این کتاب، با استناد به احادیث و روایات ائمه اطهار علیهم‌السلام، به بحث در خصوص افطاری‌دادن، سحری‌خوردن، دعای افطار، برخی آداب و اعمال روزه و نیز فلسفه روزه پرداخته، فضیلت روزه در ماه‌های رجب، شعبان و رمضان را بیان کرده است.

۲۶. جشن مهمانی خدا

نویسنده: مهدی جعفری.

تهران: نشر جلی، ۱۳۷۵، ۱۷۳ صفحه.

کتاب یادشده، حاوی هشت فصل است و در آن، مطالبی همچون: روزه و روزه‌داری، اهمیت ماه رمضان، آداب ماه رمضان، رمضان در بستر تاریخ، احکام روزه، تقویم عبادی، رمضان و حکایات، رمضان در آینه نظم پارسی درج شده است. از نکات مهم این کتاب، بیان خطبه شعبانیه، آداب تلاوت قرآن، شب‌های قدر، ضربت خوردن علی علیه‌السلام، انواع روزه، راه‌های ثابت‌شدن اول ماه شوال و زکات فطره و شرایط آن می‌باشد.

۲۷. روزه، ضیافت نور

نویسنده: سید حمید علم‌الهدی.

قم: هویزه، ۱۳۷۵، ۹۶ صفحه.

کتاب فوق با بیانی شیرین و روان، امکان آشنایی نوجوانان و جوانان با برخی اهداف و احکام روزه را فراهم می‌سازد. نویسنده با پرداختن به موضوعاتی از قبیل: جسم و روح، برتری انسان، شناسایی روح و جسم سالم، به وادی ماه مبارک رمضان وارد شده، به مطالبی درباره این ماه از قبیل: مهمانی خدا، آداب ورود، احکام روزه، دعای افطار، خودسازی، برنامه‌های رمضان، شب قدر، روزه‌داران نمونه و آثار و فواید روزه بر جسم و روان می‌پردازد.

۲۸. ره توشه رمضان

نویسنده: عباس عزیزی.

قم: مرکز انتشارات دارالنشر، ۱۳۷۲، ۱۷۶ صفحه.

کتاب مذکور که در نه فصل به نگارش درآمده است، ابتدا به ذکر گناهان روزمره و اعمال ماه مبارک رمضان می‌پردازد، آن‌گاه فضیلت ماه مبارک رمضان را بیان کرده، با ذکر اعمال وارده در این ماه، فلسفه و آثار روزه و مفهوم روزه واقعی را تبیین می‌نماید، سپس در بخشی دیگر، به معرفی آداب دعا در این ماه می‌پردازد.

۲۹. روزه از دیدگاه قرآن و عترت

نویسنده: سید جعفر میرعظیمی.

قم: انتشارات رسالت، ۱۴۱۵ق، ۲۲۰ صفحه.

این کتاب، روزه را از دیدگاه آیات قرآنی و احادیث معصومان علیهم‌السلام بررسی کرده، آن‌گاه نظر دانشمندان درباره اهمیت روزه‌داری را بیان نموده، کتاب را با شناخت فلسفه و اهمیت روزه و دعا و داستان‌هایی در این زمینه و نیز وقایعی که در ماه رمضان اتفاق افتاده است، ختم می‌کند.

۳۰. موسیقی رمضان در ایران

به اهتمام: هوشنگ جاوید، ویراستاران: سید علیرضا میرعلی‌نقی و بهمن سمیعی.
تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری، شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۸۳، ۳۰۸ صفحه.

نگارنده در این اثر، درباره نقاره و نقاره‌زنی در ایران، به‌ویژه در ماه رمضان، این اطلاعات و مباحث را به دست می‌دهد: ۱. آیین سحر و آواها و نواهای بیدارسازی در ماه رمضان؛ ۲. آوازهای نیمه ماه رمضان در مناطق مختلف ایران؛ ۳. آیین نوبت‌زنی یا نقاره‌زنی در ایران پیش از اسلام و پس از اسلام تا زمان معاصر؛ ۴. گفت‌وگو با برخی نقاره‌زنان معاصر. مطالب پایانی کتاب درباره نقاره‌زنان، آلات موسیقی مخصوص در ماه رمضان، معرفی اماکن و مناطقی است که نقاره‌زنی در آنجا معمول بوده است.

۳۱. لیلۃ‌القدر و انسان کامل

نویسنده: عبدالرضا مؤدب‌شمار.

رشت: نستوه، ۱۳۹۰، ۴۸ صفحه.

در این کتاب، به معرفی همه‌جانبه شب قدر پرداخته شده است. کتاب حاضر که با توجه به آیه‌های قرآن، روایت‌های معصومان علیهم‌السلام و تفسیرهای قرآنی تدوین گردیده، تلاشی است در بازشناسی لیلۃ‌القدر و ارتباط آن به دستیابی تعریفی از انسان کامل، تبدیل و تحول روحی و توضیح اینکه لیلۃ‌القدر، فاطمه زهرا علیها‌السلام است و درک لیلۃ‌القدر با تمسک جستن به امام زمان علیه‌السلام ممکن خواهد بود.

۳۲. امیرالمؤمنین علیه‌السلام، لیلۃ‌القدر است (تفسیر و تأویلی عرفانی بر سوره قدر)

نویسنده: علی سلیمانی بروجردی.

قم: دار التفسیر، ۱۳۹۱، ۲۲۸ صفحه.

نویسنده در این اثر، در خصوص سوره قدر، بررسی‌هایی تفسیری و تحلیل‌هایی روایی را به انجام رسانده و در نهایت، تأویل اصلی لیلۃ‌القدر را با امام علی علیه‌السلام مطابق دانسته است. در فصل اول معانی لیلۃ‌القدر، در فصل دوم ادله لیلۃ‌القدر بودن امیر مؤمنان علیه‌السلام و در فصل سوم

۴۶۸ ■ ره توشه راهیان نور رمضان ۱۳۹۴

تفسیر و تأویل آیه‌های پنج‌گانه سوره قدر آورده شده است. در ادامه، دو روایت مبنی بر ارتباط سوره قدر با موضوع ولایت منعکس شده است.

۳۳. مدیریت زمان ویژه شب قدر

نویسنده: هدی نیلی پور.

قم: سلسبیل، ۱۳۸۷، ۱۵۲ صفحه.

در این کتاب، با توجه به معارف و تعالیم شب قدر، اصول و قواعد مدیریت رفتاری یک مسلمان و شیوه خودسازی و مدیریت بر نفس در بیست اصل تشریح شده است، شامل: برخورد هوشمندانه با زمان، تدبیر برای تقدیر، توجه به راهکارهای علمی و عملی برای درک لیلۃ‌القدر، قرآن‌محوری، امام‌شناسی، فاطمه‌شناسی، حسین‌شناسی، انسان‌شناسی، بهره‌گیری از دعا، فرشته‌شناسی، تفکر، خدمت به مردم، نگاه سیاسی به لیلۃ‌القدر، مانع‌شناسی، قلب‌محوری، تماس با آب، علم‌آموزی، بهره‌گیری از مکان‌های مقدس و آشنایی با فضیلت سوره قدر.

۳۴. نقش روزه در تربیت انسان

نویسنده: یحیی نحوی.

مشهد: دامینه واسع، ۱۳۸۶، ۲۰۰ صفحه.

بیان بعضی مسائل متعلق به روزه و رمضان، از نگاه اهل سنت است که در آن به طور اختصار، آنچه بر فرد مسلمان انجامش واجب و ترکش لازم است، نوشته شده است.

۳۵. روزه عارفان

نویسنده: احمد نجفی قوچانی، به اهتمام: عادل علوی.

تهران: تأویل، ۱۳۸۱، ۲۴۸ صفحه.

در این نوشتار، با استناد به آیات قرآن، احادیث، روایات و حکایت‌های پندآموز، فواید مادی و معنوی روزه و سایر اعمال عبادی تشریح شده است. برخی موضوعات کتاب عبارت‌اند از: شرایط روزه‌دار، ماهیت میهمانی خدا، واقعیت بهشت و جهنم، شرط هدایت قرآن، راه فهم قرآن، روح و جسم عبادات، رمز استجاب دعا، معنای ادب و شرایط مؤمن.

۳۶. اهمیت پزشکی روزه در سلامت انسان

نویسنده: حبیب‌الله جعفری.

تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ۱۳۸۸، ۱۰۸ صفحه.

نقش روزه در صحت و سلامت انسان از منظر پزشکی بررسی و تبیین شده است. نگارنده، ضمن به‌دست‌دادن تعریف و تاریخچه روزه در سایر ادیان، برتری ماه رمضان را بر سایر ماه‌ها یادآوری می‌شود. سپس با بیان رابطه غذا و روزه، نقش آن را در مبارزه با چاقی خاطر نشان می‌کند. در ادامه از رابطه روزه با برخی بیماری‌ها سخن به میان آورده، توصیه‌های پزشکان جهان در مورد روزه، دفع سموم وارده از جو (اتم‌سفر) به وسیله روزه، اهمیت روزه در تعدیل میل جنسی، نقش روزه در بهداشت روانی و نقش روزه در کاهش ابتلا به سرطان، از دیگر مباحث این اثر است.

۳۷. راز روزه: کاوشی در آثار جسمی، روانی و اجتماعی روزه

نویسنده: محمدجواد شیخ‌شعاعی و علی‌رضا شیخ‌شعاعی.

کرمان: راه سبز، ۱۳۸۴، ۸۸ صفحه.

آثار معنوی، عبادی، جسمی و روانی روزه به همراه آیات و روایاتی ذکر گردیده است. همچنین اطلاعاتی درباره روزه‌داری در دین یهود و مسیحیت و ادیان باستانی آمده است. در پایان تفاوت روزه اسلامی با روزه‌های طبی بیان شده است.

۳۸. ارزش و اهمیت ماه مبارک رمضان

نویسنده: سید حسین شیخ‌الاسلامی.

قم: دفتر انتشارات اسلامی، وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۳، ۲۶۲ صفحه.

کتاب، با استناد به آیات قرآن و روایات معصومان علیهم‌السلام، فضایل و نام‌های ماه مبارک رمضان را بیان کرده و به بیان وظایف روزه‌داران، اعمال و آداب و مستحبات این ماه پرداخته است.

۴۷۰ ■ ره توشه راهیان نور رمضان ۱۳۹۴

۳۹. معراج الصائمین

نویسنده: سید عزیزالله امامت کاشانی.

قم: مجمع متوسلین به آل محمد صلی الله علیه و آله کاشان، ۱۳۷۲، ۴۱۶ صفحه.

در باب فضیلت روزه ماه مبارک رمضان، علت وجوب سی روز روزه، فواید روزه، مراتب و درجات آن، نیز خصایص ماه مبارک رمضان بحث کرده و در پایان، تعدادی از دعاها و اعمال ماه مبارک رمضان را آورده است.

۴۰. ماه خدا

نویسنده: سید عبدالحسین دستغیب.

شیراز: مسجد جامع عتیق شیراز، ۱۳۵۷، ۳۱۶ صفحه.

خلاصه بیانات آیت الله دستغیب در شرح و تفسیر خطبه شعبانیه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در فضیلت ماه مبارک رمضان است. پایان اثر، در بیان بعضی از مراسم و آداب روزه داری است.

۴۱. در پناه رمضان

نویسنده: مقداد جرمی زاده، ویراستار: سید علی رضوی.

تهران: نشر آفاق، ۱۳۸۶، ۵۲۰ صفحه.

در این کتاب، فضیلت ماه رمضان، فضیلت و خواص و آثار و احکام فقهی روزه، آداب و اعمال روزها و شب های ماه مبارک رمضان، به ویژه شب های قدر و همچنین آداب و اعمال عید سعید فطر با استناد به روایات بیان شده است.

۴۲. آثار و برکات ماه مبارک رمضان

نویسنده: حسین اسعدی.

قم: انتشارات سوم شعبان، ۱۳۸۹، ۲۳۳ صفحه.

شرح مختصری است بر خطبه شعبانیه و دعا های مخصوص ماه مبارک رمضان و بیان آداب و فضایل این ماه و آداب و اعمال شب های قدر و شب و روز عید فطر.

پیوست‌های تبلیغی: کتاب‌شناسی ماه مبارک رمضان ■ ۴۷۱

۴۳. روزه از دیدگاه عارفان (ترجمه المراقبات)

نویسنده: میرزا جواد ملکی تبریزی، مترجم: مؤسسه تحقیقات اسلامی فقاقت.
تهران: غیاث، ۱۳۷۲، ۱۴۸ صفحه.

کتاب، ترجمه بخش‌های مربوط به ماه رمضان از کتاب المراقبات است.

۴۴. به سوی آسمان: دستورات عارف کامل، آیت‌الحق میرزا علی آقا قاضی، در
ماه‌های رجب، شعبان و رمضان همراه برخی ادعیه تعلیمی دیگر ایشان
نویسنده: علی قاضی تبریزی، به کوشش: گروه تحقیقات مؤسسه سراج.
تهران: سراج نور، ۱۳۹۱، ۳۲ صفحه.

۴۵. درسنامه ماه رمضان، مراقبات و مناسبات ماه رمضان

نویسنده: مجید جعفرپور.

قم: بیت‌الاحزان، چاپ اول، ۱۳۹۳، ۶۷۶ صفحه.

کتاب، مراقبت‌های ویژه ماه مبارک رمضان را در چهارده درس و با بهره‌گیری از ۲۳۰
روایت، و مناسبت‌های این ماه را در شانزده درس تبیین کرده است.

۴۶. احکام و آداب روزه

نویسنده: محمدحسین حق‌جو.

قم: مرکز فرهنگی انصار المهدی علیه السلام، ۱۳۷۴، ۹۶ صفحه.

موضوع نوشتار، بیان احکام مورد ابتلای روزه‌داران به‌ویژه نوجوانان و جوانان است.

۴۷. تجلی عشق و عرفان در رمضان و عاشورا (مجموعه مواعظ و اندرزهای اخلاقی از آیت‌الله شوشتری)

نویسنده: جعفرین حسین شوشتری، به کوشش: سید محمد موسوی.

تهران: جهان‌آرا، ۱۳۷۸، ۳۳۴ صفحه.

۴۷۲ ■ ره توشه راهیان نور رمضان ۱۳۹۴

۴۸. ماه رمضان، فصل شکوفایی انسان در پرتو قرآن

نویسنده: سید محمد ضیاءآبادی.

تهران: بنیاد خیریه الزهراء عليها السلام، ۱۰۴ صفحه.

۴۹. بیان رسا؛ مجموعه منبرهای محمد روزبهرانی، به همراه شرح و تفسیر دعاهاى ایام

ماه مبارک رمضان

نویسنده: محمد روزبهرانی.

قم: آوای منجی، ۱۳۹۱، ۴۹۶ صفحه.

۵۰. مختصری در آداب روزه (متن ترجمه از محجة البیضاء)

نویسنده: محمد بن شاه مرتضی فیض کاشانی (ملا محسن فیض کاشانی)، مترجم: عادل

نادرعلی.

ناشر: عادل نادرعلی، ۱۳۶۶، ۸۴ صفحه.